

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РУДНИК Юлія Вікторівна – викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RUDNIK Yuliia Viktorivna – lecturer of Foreign languages and methodology department of Borys Grinchenko Kyiv University.

Circle of scientific interests: primary school teachers' professional training to the innovational foreign language technologies usage.

Дата надходження рукопису 16. 10. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор С. І. Шандрюк

УДК 793.33.071

БУРЧАК Ігор Святославович – аспірант Рівненського державного гуманітарного університету
e-mail: isburhcak@gmail.com

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ДИТЯЧИХ КОЛЕКТИВІВ СПОРТИВНО-БАЛЬНОГО ТАНЦЮ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сьогодні мистецтво бального танцю займає одне із провідних позицій у художній творчості, свідченням чого є велика кількість гуртків, самодіяльних колективів та ансамблів спортивно-бального танцю в кожному місті України. Щотижня організовуються рейтингові та класифікаційні змагання і конкурси зі спортивно-бального танцю, проводяться безліч хореографічних фестивалів у даному напрямку, підвищується рівень виконавської майстерності танцівників. Все це спонукає готувати конкурентоспроможних фахівців у галузі спортивно-бального танцю, здатних творчо мислити та приймати правильні рішення в різних педагогічних ситуаціях, і, безумовно, мати сформовані вміння керівника колективу.

Одним із пріоритетних напрямків фахової підготовки майбутніх хореографів в колективі спортивно-бального танцю є формування їхніх знань щодо специфіки керівницької діяльності. Від рівня сформованості специфіки керівницької діяльності хореографа в роботі з дітьми залежить ефективність і якість хореографічного навчання та розвитку дітей, результативність їх всебічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фахової підготовки майбутніх педагогів-хореографів, керівників хореографічних колективів висвітлили науковці: Л. Андрощук, О. Бурля, С. Забрєдовський, О. Таранцева, Т. Тарасенко, Т. Сердюк, М. Рожко, Ю. Ростовська, Ю. Шмакова. Досліджуючи проблему професійної підготовки

хореографів, вчені наголошують на необхідності професійно-педагогічної освіти, удосконаленні професійних якостей педагога, сформованості теоретичної, методичної, виконавської та психологічної основ навчання, виробленні власного індивідуального стилю діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій показав, що проблемі діяльності керівників в хореографічних колективах присвячені праці вчених: Г. Березової, Л. Бондаренко, А. Брусніциної, О. Мартиненко, О. Риндіної, А. Тараканової, П. Фриз, А. Шевчук та інші. Зокрема спортивно-бального танцю: Р. Блок, Т. Павлюк, А. Белікової, Д. Єрмаков, Ю. Соколовського. Науковцями розглядалися завдання та зміст навчально-виховної діяльності в дитячих хореографічних колективах, методи викладання хореографії в різні вікові періоди учасників, естетичне та моральне виховання дітей засобами танцю.

Незважаючи на досить велику кількість наукових досліджень, присвячених проблемі професійної діяльності керівників хореографічних колективів, аналіз досліджень дозволив нам зробити висновок, що проблемі специфіки діяльності керівників дитячих колективів спортивно-бального танцю приділялося недостатньо уваги.

Метою статті є розкриття змісту діяльності керівника дитячого колективу спортивно-бального танцю з її специфічними особливостями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, що поняття колектив розуміють як соціальну групу вищого рівня розвитку, з певною організаційною структурою, що поєднана

цілями спільної суспільно-корисної діяльності і має складну динаміку формальних та неформальних стосунків. Діяльність членів колективу визначається особистісно значимими і соціально визнаними цінностями [4]. Колектив – це організована, згуртована, взаємодіюча, соціально зріла група людей, яка утворилася на основі дії визначального смислу спільності та має своєрідну, неповторну соціальну психіку [3].

Так як формування колективів спортивно-бального танцю здійснюється на основі вихованців молодшого віку, дуже важливим для керівника хореографічного колективу буде вміння здійснювати керівництво саме в дитячих колективах.

Дитячий колектив – це стійке об'єднання дітей, яке має загальну суспільно значущу мету, спільну діяльність, спрямовану на реалізацію цієї мети, характеризується стосунками взаємної відповідальності [6]. Дитячий колектив відрізняється від інших колективів віковими межами, специфічною діяльністю (навчання), послідовною мінливістю складу, відсутністю життєвого досвіду учасників, потребою в педагогічному керівництві

До характерних рис колективу відносять: загальну суспільно значиму мету, щоденну спільну діяльність, встановлені психологічні стосунки між його членами та існування органів самоврядування [7].

Дитячий хореографічний колектив – це: 1) цілісна педагогічна система, яка має своєрідну структуру, педагогічний процес якої спрямований на розвиток у дітей якостей, пов'язаних зі сферою почуттів: моральних (доброзичливість, чуйність, емпатія, стриманість, справедливість), естетичних (почуття краси, зокрема танцювальних рухів, музики), художніх (художній смак, відчуття композиційної довершеності хореографічних творів); та отримання хореографічних знань, вмінь та навичок [5]; 2) це форма масового залучення дітей та молоді до занять хореографією, яка є дієвим засобом розповсюдження масової танцювальної культури [1].

Спираючись на вищесказане можна зробити висновок, що дитячий колектив спортивно-бального танцю – це педагогічно керована цілісна система, яка існує в умовах вільного часу дітей, навчально-виховний процес яких спрямований на залучення їх до активної виконавської та творчої діяльності спортивно-бального танцю. Окрім того, дитячий колектив спортивно-бального танцю це ще й динамічна система, так як у ньому постійно змінюється загалом колектив та

окремо кожна дитина. Зміни дитячого колективу відбуваються під цілеспрямованим впливом керівника, що добирає методично доцільні прийоми, методи, форми та засоби, які сприяють виховним функціям колективу .

Основне завдання педагога-керівника дитячого колективу спортивно-бального танцю полягає в сприянні соціалізації дитини, засвоєнні нею цінностей людської культури, норм і правил поведінки в суспільстві. Проте складність його розв'язання зосереджується в необхідності водночас зберегти й розвинути індивідуальні риси, здібності, допомогти вихованцеві особистісно розкритися в індивідуальному стилі діяльності й поведінки.

На сьогодні специфіка діяльності керівника хореографічного колективу спортивно-бального танцю характеризується багатоаспектністю і визначається рядом функцій, які він повинен виконувати в своїй роботі:

1) організаційно-керівна (керівник-хореограф виступає організатором колективу і керує його функціонуванням);

2) балетмейстерська (керівник колективу є головним його балетмейстером-постановником, за виключенням колективів, або танцювальних номерів, для яких працюють запрошені балетмейстери);

3) репетиторська (керівник хореографічного колективу здійснює репетиційний процес, виконуючи функції головного педагога-репетитора);

4) навчально-виховна (навчання виконавській майстерності та духовно-естетичне виховання танцівників є фундаментальними в роботі керівника-хореографа);

5) концертно-виконавча (виступи на концертах, виховних та суспільних заходах, участь у конкурсах, фестивалях);

6) розвиваюча (формування всебічно розвинутих особистостей в хореографічному колективі здійснюється шляхом рівноцінного фізичного, емоційного, естетичного, інтелектуального, креативного розвитку виконавців) [5].

Таким чином, керівники хореографічного колективу спортивно-бального танцю мають бути висококваліфікованими спеціалістами в галузі хореографічного мистецтва, володіти хореографічними, зокрема спортивно-бального танцю, загальнокультурними, психолого-педагогічними, мистецтвознавчими і менеджерськими знаннями, готовими до інноваційності, швидко реагувати на зміни в творчій діяльності.

Здійснення керівницької діяльності в колективі спортивно-бального танцю вимагає від хореографа знати:

- мету, задачі та соціальні функції діяльності хореографічного колективу;
- класифікаційно-організаційні форми хореографічних колективів;
- різноманітність функцій і аспектів діяльності керівника хореографічного колективу спортивно-бального танцю;
- методологічні принципи, методи, прийоми і засоби організації діяльності в колективі спортивно-бального танцю
- навчально-освітні, виховні та творчі процеси в хореографічному колективі.

Керівник колективу спортивно-бального танцю повинен вміти:

- проводити організаційні дії по створенню колективу;
- скласти програму розвитку хореографічного колективу;
- створити матеріально-технічні і нормативно-правові умови для діяльності колективу спортивно-бального танцю;
- забезпечувати діяльність хореографічного колективу системним плануванням;
- організувати роботу по психолого-педагогічному забезпеченню навчального процесу;
- залучати до діяльності колективу партнерів, актив колективу, батьків [2].

Дуже важливим в діяльності керівників колективу спортивно-бального танцю є відвідування з вихованцями спортивних змагань як найважливішої форми розвитку та перевірки результативності виконавських умінь танцівників. У спортивних змаганнях зі спортивно-бального танцю учасники змагаються в різних вікових категоріях (діти 1, діти 2, ювенали 1, ювенали 2, юніори 1, юніори 2, молодь 1, молодь 2, дорослі) та танцювальних класах (N, E, D, C, B, A, S). Після переходу у вищий танцювальний клас, танцівники отримують дозвіл на виконання складніших хореографічних рухів, елементів та композицій. На додаток до цього, вони зобов'язуються виконувати більшу кількість танців на змаганнях відповідно до танцювального класу.

Танцівники N класу можуть виконувати лише основні рухи танців «повільний вальс», «квікстеп», «ча-ча-ча» і «джайв». Для танцівників «E» класу в порівнянні з попереднім класом ускладнюють композиції, додають нові рухи та елементи, у їхньому танцюванні з'являються такі поняття як ведіння в парі, змінюється роль кожного з партнерів в парі, а на змаганнях окрім вищезазначених танців дозволяють

виконувати «танго» і «самбу», що ще більше вимагає від тренерів-керівників посилити навантаження на своїх вихованців. В інших танцювальних класах відповідно критерії також збільшуються. Тому зважаючи на це, керівнику колективу спортивно-бального танцю в своїй діяльності потрібно організувати групи не лише за віковими показниками, а й враховуючи танцювальний клас танцівників.

Спираючись на спортивну складову спортивно-бального танцю, керівнику при організації навчально-виховного процесу колективу доцільно розділяти танцівників на наступні групи: **молодша дитяча група**, яка включає в себе спортивні вікові категорії діти 1, діти 2, ювенали 1; **старша дитяча група** - ювенали 2, юніори 1, юніори 2; **середня група**, в якій навчаються танцівники спортивних категорій молодь 1, молодь 2; **група дорослих** танцівників. Для того, щоб в цих групах керівником здійснювалася найбільш ефективна передача інформації їм потрібно ще й розділяти, зіставляючи з танцювальними класами танцівників (табл. 1).

Таблиця 1

Зіставлення відповідних вікових груп колективу з класовою майстерністю танцівників.

Молодша дитяча вікова група	«N» «E»		
Старша дитяча вікова група	«N» «E»	«E» «D»	
Середня вікова група	«N» «E»	«E» «D»	«D» «C»
Група дорослих	«N» «E» «D»	«D» «C»	«C» «B» «A»

«S» клас не враховується в дану таблицю, так як є класом міжнародного рівня виконавської майстерності, в більшості випадків танцівники такого класу мають декількох тренерів та керівників, їхня підготовка відрізняється від підготовки танцівників інших класів.

Для успішного здійснення навчально-виховного процесу в дитячому колективі спортивно-бального танцю, керівник повинен бути компетентним в фізіологічних та психологічних особливостях кожного вікового періоду дитини, а також уміло, згідно з їх віковими особливостями, розподіляти фізичне навантаження, адже без цього неможливо сформувати репертуар та скласти план виховної роботи.

Враховання психофізіологічних особливостей дітей є першочерговим завданням педагога-хореографа. Фізичне навантаження дітей повинно відповідати їхньому віковому нервово-психологічному

розвитку, бо від цього залежить не лише успішне оволодіння основними хореографічними та музично-ритмічними навичками, а перш за все збереження здоров'я та позитивний вплив на нього [5].

Окрім того, необхідно враховувати, що в ранньому віці більшість дітей має великі труднощі з координацією рухів. Це означає, що діти в цьому віці погано орієнтуються в тому, як вони виконують певні хореографічні рухи, не розуміючи де в них в даний час знаходиться права чи ліва нога. Зважаючи на відсутність координації, більшість танцювальних елементів здійснюються танцівниками-початківцями з великими труднощами, а також без даної навички їм складно оволодіти технікою рухів, хоча прості кроки зазвичай діти засвоюють дуже легко. Тому в танцювальних категоріях «Діти 1» та «Діти 2», класів «N» та «E» не застосовуються технічні критерії при тренуванні чи суддівстві на змаганнях.

Отже, специфіка діяльності керівника дитячого колективу спортивно-бального танцю включає не лише організаційні та навчально-виховні функції керівника, що спрямовані на знання, які потрібні для ефективної творчої діяльності дитячого колективу спортивно-бального танцю, а й необхідні професійні вміння керівника та управляючого, такі як організація процесу керування, технологія здійснення керівництва, притаманна лише такому виду хореографії як спортивно-бальний танець з його спортивною складовою та об'єктивне оцінювання професійно-педагогічних результатів у колективі спортивно-бального танцю.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бугаєць Н. А. Методика роботи з хореографічним колективом: Навчальний посібник / Н. А. Бугаєць, В. М. Волчукова, М. С. Пінчук. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2009. – 99 с.
2. Бурля А. О. Формування педагогічної майстерності керівника дитячого хореографічного об'єднання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.06 / Бурля А. О. – К., 2004. – 18 с.
3. Варій М. Й. Психологія: навч. пос. / М. Й. Варій. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
4. Мацко Л. А. Основи психології та педагогіки: Навчальний посібник / Л. А. Мацко, М. Д. Прищак. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 158 с.
5. Методика роботи з хореографічним колективом: Основи курсу / В. М. Волчукова, Н. А. Бугаєць, О. В. Ліманська, О. М. Тищенко. –

Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2013. – 326 с.

6. Сухомлинський В. О. Павлицька середня школа / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. шк., 1977. – 390 с.

7. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 528 с. – (Альма-матер).

REFERENCES

1. Buhaiets, N. A. (2009). *Metodyka roboty z khoreohrafichnym kolektivom: Navchalnyi posibnyk*. [Method of work with choreographic team: Textbook]. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody.
2. Burlia, A. O. (2004). *Formuvannia pedahohichnoi maisternosti kerivnyka dytichoho choreohrafichnoho ob'iednannia*. [Formation of pedagogical skills of the head of children's choreographic association]. Kyiv.
3. Varii, M. Y. (2009). *Psykhohohiia: navch. pos.* [Psychology: Textbook]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
4. Matsko, L. A. (2009). *Osnovy psykhohohii ta pedahohiky: Navchalnyi posibnyk*. [Fundamentals of Psychology and Pedagogy: Textbook]. Vynnytsia: VNTU.
5. Volchukova, V. M. (2013). *Metodyka roboty z khoreohrafichnym kolektivom: Osnovy kursu*. [Method of work with the choreographic team: Fundamentals of the course]. Kharkiv: KhNPU imeni H. S. Skovorody.
6. Cukhomlynskyi, V. O. (1977). *Pavlyska serednia shkola*. [Pavlyska high school]. Kyiv: Rad. shk.
7. Fitsula, M. M. (2002). *Pedahohika: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh pedahohichnykh zakladiv osvity*. [Pedagogy: A textbook for students of the higher pedagogical institutions of education]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Akademiia» – (Alma-mater).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БУРЧАК Ігор Святославович – аспірант Рівненського державного гуманітарного університету.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх хореографів керівників ансамблів спортивно-бального танцю.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BURCHAK Ihor Sviatoslavovuch – post-graduate student of Rivne State University of Humanities.

Circle of scientific interests: professional training of the future leaders of sports ballroom dance ensembles.

Дата надходження рукопису 17. 11. 2017 р.
Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов